

بیماری سالک

سالک نوعی بیماری پوستی مزمن مشترک بین انسان و حیوان است که بوسیله پشه خاکی از موش به انسان منتقل و به صورت زخم پوستی ظاهر می‌شود که ممکن است پس از گذشت چند ماه ظاهر شود. اما در صورت بی‌توجهی به درمان آن، محل زخم ناشی از سالک، حتی پس از بهبود نیز تا پایان عمر باقی می‌ماند.

یکی از اولین سویه‌های [انگل](#) توسط آقای دابلیو.بی. لیشمن در سال ۱۹۰۱ شناسایی شد، به همین علت آنرا با نام «انگل‌های لیشمانیا» می‌شناسند. بیماری لیشمانیوز (Leishmaniasis) یکی از بیماری‌های [زئونوز](#) است که در ۸۸ کشور در چهار قاره بومی است و پس از مالاریا مهم‌ترین بیماری مناطق حاره بشمار می‌آید.

بیماری به چندین شکل و عمدتاً به فرم جلدی (سالک) دیده می‌شود. گرچه این شکل از بیماری معمولاً موجب مرگ نمی‌گردد؛ اما به علت طولانی شدن و ظاهر بدمنظره زخم‌ها سبب آسیب‌های جدی از نظر روانی و اجتماعی می‌شود. همچنین اپیدمی‌های کشنده این بیماری در فرم احشایی گاهی موجب مرگ و میر هزاران نفر شده است. لیشمانیوز پوستی (سالک) از دیرباز در ایران شناخته شده بوده است. در کتاب قانون ابن سینا از زخمی نام برده شده که مدت‌ها دوام داشته، درمانش بسیار سخت و در برابر داروهای گوناگون مقاوم بوده است. با نشانه‌ها و علائمی که از این زخم ذکر شده است تصور می‌رود صحبت درمورد زخم سالک بوده است. بیماری در بعضی از مناطق ایران از جمله شهرستان بم در استان کرمان وجود دارد.

سالک، هدیه موش‌ها به انسان

سالک نوعی بیماری پوستی مزمن مشترک بین انسان و حیوان است که بوسیله پشه خاکی از موش به انسان منتقل و به صورت زخم پوستی ظاهر می‌شود که ممکن است پس از گذشت چند ماه ظاهر شود. اما در صورت بی‌توجهی به درمان آن، محل زخم ناشی از سالک، حتی پس از بهبود نیز تا پایان عمر باقی می‌ماند. البته موش‌ها در صورت قرارگیری در فاصله ۵۰۰ متری از محل سکونت انسان‌ها آسیب چندانی به آنها نمی‌زنند، اما با افزایش نخاله‌های ساختمانی احتمال نزدیک شدن این حیوانات به محل زندگی انسان‌ها افزایش می‌یابد که این مساله به خودی‌خود، عامل افزایش شیوع سالک است. در واقع، انگل سالک در بدن جویده‌ای مانند موش زندگی می‌کند. پشه خاکی با مکیدن خون موش، این انگل را می‌بلعد و از طریق نیش زدن، انگل بیماری را به انسان منتقل می‌کند و باعث بروز زخم سالک می‌شود. حدود دو تا هشت ماه پس از گزش، تورم و قرمزی در محل گزش ایجاد می‌شود و بتدریج زخم ایجاد می‌شود.

البته این ضایعه به آهستگی و طی مدت شش ماه تا یک سال بهبود می‌یابد، اما آثار آن در صورت درمان

نشدن، به صورت دائمی باقی می ماند و به زیبایی فرد آسیب می زند.

در حالی که با انجام اقدامات درمانی و مراجعه سریع، در صورت مشاهده هر نوع زخمی که دیر خوب می شود، می توان بیماری سالک را به طور کامل درمان کرد.

اهمیت بیماری

ایجاد زخمهای با منظره زشت که به مدت طولانی در محل باقیمانده عموماً در نقاط باز بدن و بیشتر در صورت (که پس از بهبود نیز اسکار) جای زخم (از خود باقی می گذارد و از نظر زیبایی و ایجاد عوارض روحی در بیمار مشکل عمدهای ایجاد مینماید، ضمن اینکه بروز زخم در نقاط حساسی نظیر پلک چشمها و الله گوش و لبها و بینی ممکن است به نقص این اعضاء بیانجامد، آلودگی ثانویه زخم موجب عفونت باکتریایی شده که نیاز به درمان آنتی بیوتیکی داشته و ممکن است جان بیمار را به خطر بیاندازد، همچنین در بعضی از انواع منتشر محتاج درمانهای طولانی بوده و گاهی عدم بهبودی وجود دارد. زیانهای اقتصادی ناشی از درمان، عوارض دارویی و تزریقات طولانی دردناک از سایر مسائلی است که به اهمیت بیماری میفزاید.

راههای انتقال بیماری به انسان شایع ترین نوع سالک نوع روستایی است که مخزن آن موشهای صحرایی میباشد و حدود کمتر از ۲۲٪ موارد به سالک نوع شهری مبتال میشوند که مخزن آن بیماران مبتال میباشند. پس از خونخواری پشه خاکی از مخزن مربوطه، آلوده شده و در خونخواری مجدد موجب انتقال آن به انسان میشود. عالیم بیماری بیماری در محل گزش پشه به صورت جوش کوچکی پس از طی دوره کمون ۲-۱ ماه ظاهر شده که رفته رفته بزرگتر شده و به زخم تبدیل میشود که این زخم بسته به نوع آن ۱۲-۸ ماه طول کشیده و پس از آن بهبود مییابد و به جای آن اسکار باقی میماند (در نوع شهری هم دوره کمون و هم طول مدت بیماری طولانی تر است)

درمان سالک دو نوع روش درمانی وجود دارد. اکثر موارد با درمان موضعی شامل تزریق گلوکانتیم در اطراف ضایعه و سرمادرمانی (کرایوتراپی) بهبود مییابند. در مواردی نیز فقط گلوکانتیم به صورت عضلانی تجویز میشود به هر حال جای زخم باقی میماند پس هرچه زودتر درمان شود جای زخم کوچکتر میماند.

روش پیشگیری

پیشگیری از بیماری در گرو حفاظت فردی از تماس نیش پشه خاکی است. که این کار با استفاده از توری، پشه بند آغشته به حشره کش، حشره کشها و همچنین دفع صحیح زبالهها جهت کاهش تولید مثل پشه خاکی و همچنین بهسازی محیط زیست انجام میشود در نوع روستایی مبارزه با جوندگان و در نوع شهری بیماریاریابی و درمان بیماران اهمیت دارد.